

leváci a leváctví – část č. 40

být levákem

aneb
jaké to je být každý den levákem



Levák v nezvyklých situacích

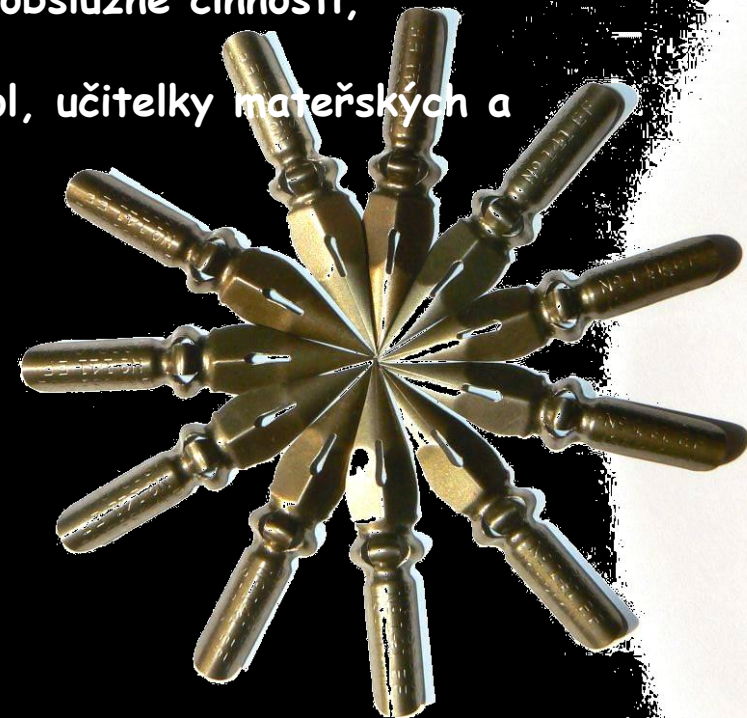
název školy: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb,
Komenského 3, Litoměřice

autor: Mgr. Ivo Vodička

anotace: výukový materiál vysvětluje, s jakými každodenními obtížemi se potkává levák a jak se je učí překonávat

klíčová slova: levák, leváctví, běžný den, samoobslužné činnosti, vlastnosti leváků

cílová skupina: žáci středních pedagogických škol, učitelky mateřských a základních škol



- ▶ **Jak leváci hodnotí sami sebe**
 - ▶ **Jací vlastně leváci jsou?**
- ▶ **Mají leváci nějaké specifické vlastnosti?**
 - ▶ **Levákův všední den**

Jak leváci hodnotí sami sebe?

- ▶ většina leváků dnes u nás vidí své leváctví jako něco přirozeného, jako něco, co jim nebrání ve spokojeně prožívaném životě
- ▶ většina leváků dnes u nás nemá pocit, že by byli záměrně pravorukou společností diskriminováni a že by kvůli svému leváctví zažívali nějaké příkoří
- ▶ většina leváků neumí říci, co by se pro leváky mělo zlepšit - první; co je napadne, je otázka širší nabídky pomůcek, vzápětí však dodávají, že oni osobně je vlastně, až na malé výjimky, nepotřebují...
- ▶ ▶ ▶ postavení leváků v naší české společnosti je, podle hodnocení samotných leváků, dobré - za to můžeme děkovat dlouhodobé osvětě vyvolané pedagogy M. Sovákem, F. Synkem a všemi speciálními pedagogy, kteří od let šedesátých soustavně leváctví staví do přirozené role; nesmíme zapomenout ani na velmi tolerantní českou společnost vůči lidem s nějakou jinakostí

Jací vlastně leváci jsou?

- ▶ věrohodné, řádně plošně provedené a vyhodnocené průzkumy, které by srovnávaly typické vlastnosti leváků a praváků, neexistují
- ▶ tak, jako v pedagogice mnohokrát, se musíme spoléhat na dlouhodobá pozorování a pozorovatelskou rodičovskou a pedagogickou intuici, proto všechna hodnocení musíme brát jako tendence, jako prvek pouze převládající
- ▶ leváci na své leváctví neupozorňují, protože jim přijde jako úplně přirozené, na své leváctví si většinou ani nestěžují
- ▶ ▶ ▶ zcela jinak hodnotí své leváctví ti, kteří byli nuceně převáděni při psaní na ruku pravou a na kterých to zanechalo nějaké důsledky, ale i ti, kteří byli „jen“ terčem posměchu v době, kdy leváctví ještě nebylo dobře přijímáno - zde jsou vidět zcela rozdílné životní zkušenosti mezi generací do šedesátých let a generacemi pozdějšími!

Mají leváci nějaké specifické vlastnosti?

- ▶ ve svém leváctví jsou tišší, svým leváctvím své neúspěchy neomlouvají, ani se na ně nevymlouvají
- ▶ přizpůsobiví, protože od útlého dětství se v mnohých činnostech musí přizpůsobovat, aniž to v tom okamžiku tuší
- ▶ jsou velcí samouci, protože levák bývá v rodině často sám a není nikdo, kdo by mu jako levákovi v denních záležitostech radil – musí si poradit sám, naučit se sám, co mu nejde – pak se to stává životním principem
- ▶ kreativní, protože musí neustále hledat cesty, kterými svět pravorukých věcí a uspořádání uchopit – také se to stává životním přístupem, a tak leváci přinášejí pro praváky celou řadu „nepochopitelných řešení“
- ▶ ▶ ▶ rádi tvoří, píšou a kreslí, výtvarně a herecky se projevují, baví je promýšlet variantní řešení a jsou velcí pozorovatelé

Jaké to je být dennodenně levákem?

na následujících fotografiích jsou zachyceni leváci v různých denních situacích, které musí řešit „přes ruku“, ale sem tam se objeví i výhoda...





Zip je pro praváky konstruován tak, že statická ruka (levá) drží jezdcu a dynamickou rukou (pravou) je vkládán trn - levák se to musí chtě nechtě naučit „na praváka“.



Táhne-li levák jezdce zipu svou levou rukou, snadno se stane, že jezdce přiskřípne krycí lentu - pravákovi se to s největší pravděpodobností nepřihodí.



Zapínat pánské kalhoty na knoflíky levou rukou je skoro nemožné - ještě, že rozepínat jdou trhnutím snadněji.



Levák se naučí držet a ovládat foťák pravou rukou - horší je náhled do hledáčku. Pravákovi, který nahlíží vedoucím pravým okem, se vedle pravé ruky tvář vejde. Hledíte-li vedoucím okem levým, nos máte na palci.



Takhle to většinou dopadne, když si levák doměří teplotu, pravdou je, že levák se časem postupně naučí číst stupnice nohama vzhůru.

Méně obratným malíčkem a prsteníčkem pravé ruky zahrát na zobcové flétně čisté c# nebo d# dá práci pravákům - leváci s tím zápasí a musí cvičit a cvičit.





Hudební nástroje jsou konstruovány pro praváky - levá ruka je ta „druhá“ a pravá dělá důležitější práci. U většiny nástrojů levá jej drží a hraje základní figury, pravá tvoří kreativně ornamenty melodií. Takže jedině ta kytara a bicí...



Připínání placky vlastními silami je zařízeno pro praváky - levou rukou je to skutečně „přes ruku“.



Stavěcí kolečko na řízení hodinových ručiček se na tomto budíčku smí točit jen ve směru, který vyhovuje přirozeným pohybům prstů leváka. Že by však někdo myslel na leváky? Kdepak - prostě jen konstrukčně plánovací vada...



Levákům se špatně píše na tabuli - zejména levákům horním.



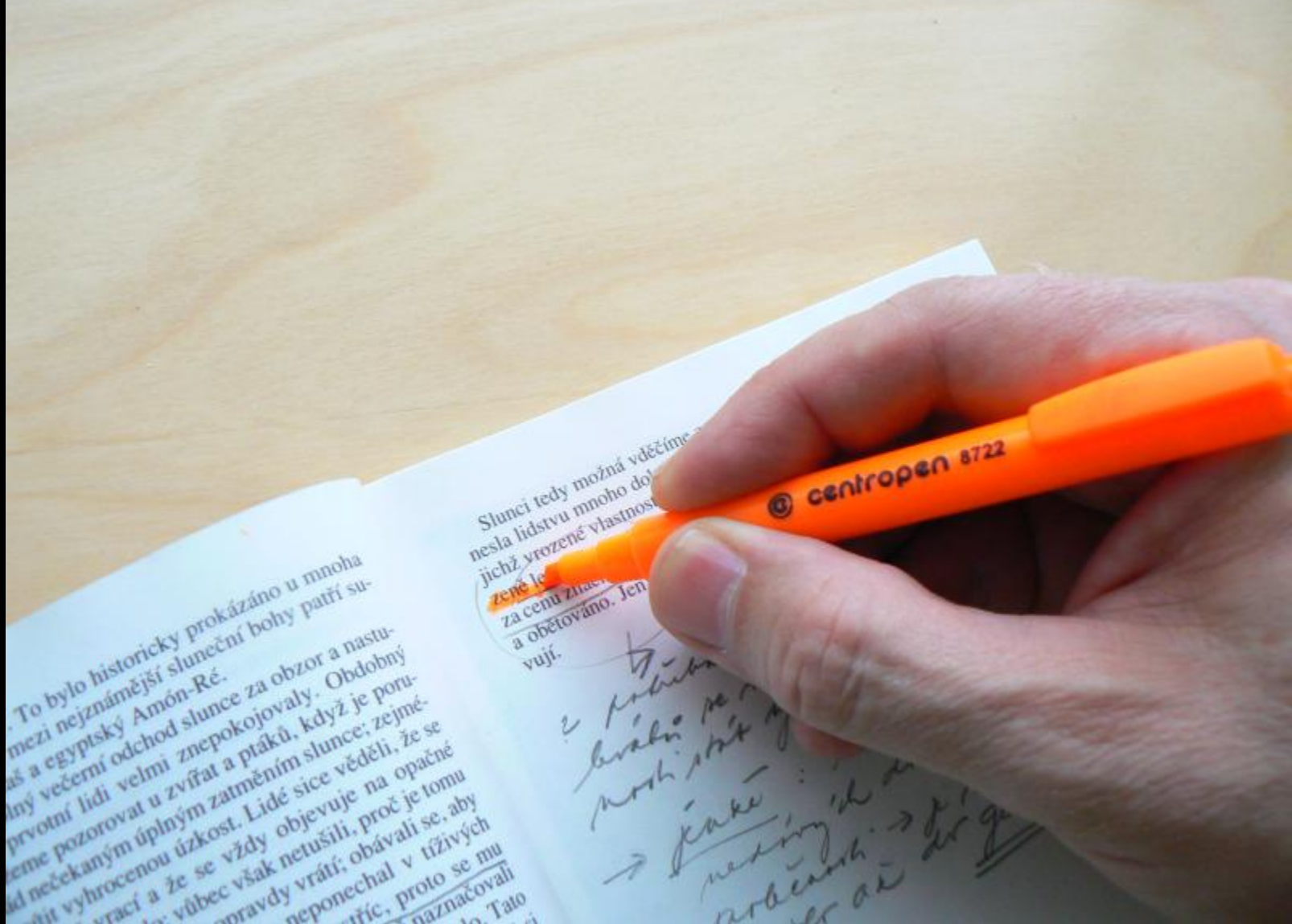
Leváci, žáci i učitelé, kompenzují pro ně špatně ubíhající písmo různými metodami - zde metodou převrácení písma.



Psaní je pro leváky někdy oříšek - písmo je totiž vytvořeno tak, aby ubíhalo zleva doprava, jak to vyhovuje pravákovým přirozeným pohybům ruky ve směru od středu těla ven.



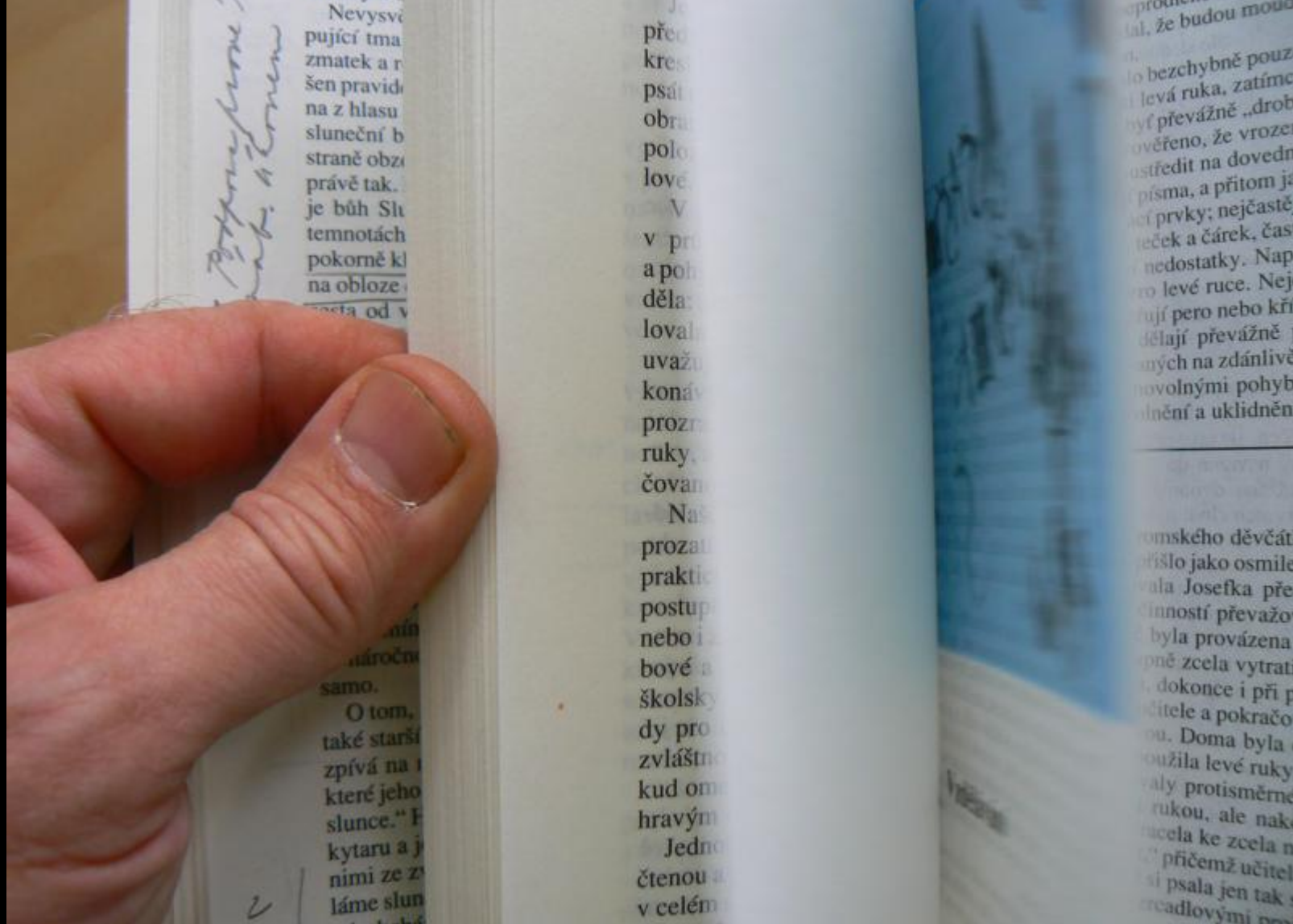
Někdy může zaskočit i ocelové perko, předchůdce plnicího pera, jehož špička je zešikmena doleva tak, aby lépe dosedala na papír v malé plošce, když jím píše pravák. Levákovi ale nepíše.



Zvýrazňovač s plochým hrotem v ruce praváka.



Ouha, úchytka se v levé ruce otočí a tlačí. Po delší době je to velmi nepříjemné, takže nezbývá než se násilím snažit úchytku pootočit a vysvobodit se.



Leváci intuitivně listují knihami vedoucí levou rukou a listují tedy odzadu. V časopisech si často čtou i články po odstavcích odzadu a v paměti si je pak skládají do celku.



Orientovat se ve slovníku podle abecedy, která ubíhá od Z do A je pro leváka běžná záležitost.



Tradiční kancelářské desky s klipsnou na papír - levák si tentokrát, na rozdíl od praváka, má při psaní kam dát ruku.



Jedna z výhod tradičního uspořádání pracoviště u počítače: levá ruka je volná k vytváření zápisků nebo ovládání čehokoli mnohem důležitějšího než je šmějdění myši po obrazovce.



Levákova výhoda při otvírání hodně utažených víček u PET lahví – konečně může při šroubování využít dispozic přirozeného pohybu zprava doleva!



Výdejní automaty (na pití, drobné spotřební zboží, bankomaty a i informační systémy) jsou vyrobeny pro obsluhu pravou rukou.



Levák, aby viděl do obrazovky, jej musí ovládat pravou rukou nebo levou nepřírozeným pohybem přes střed těla, což je složitější.



Stáčí-li pravák pravou rukou deštník od sebe, nakonec se objeví poutko a patentka na ochranu před opětným rozvinutím.



Zamyslí-li se levák a začne stáčet deštník svou levou rukou, patentka se na konci celého procesu nedá zapnout. Prkotina - ale někdy to leváka dokáže otrávit, že si zase nevzpomněl...



Takto by vyhovovalo točit klikou levákovi - tento pohyb je však pro leváka nepřirozený a nepohodlný zejména při práci s mlýnkem na maso, který klade větší odpor.



Nасыпать сůl do myčky nádobí lze jen pravou rukou, protože levou rukou to prostě vůbec nejde - reálně totiž hrozí, že sůl přes hřbet levé ruky nepřesypete, spadne dolů a dostane se do filtru, který se tím zničí. Výměna je velmi drahá, proto to raději levou rukou ani nezkoušet.



Vkládat věci do pračky levou rukou znamená, že se neustále potýkáte s dvířky, které mají tendenci se najednou neustále zcela samovolně zavírat.



Dvířka mikrovlné trouby, stejně jako u jiných spotřebičů jsou zavěšena vlevo, aby pravák mohl lehce vkládat i vyjímat věci pravou rukou.



Když levák jde pro věc levou rukou, určitě drkne o dvířka a něco rozleje. Pokud to není vařicí, není to většinou nebezpečné, ale vždy vypadá jako nešika. Musí si tedy příště dát větší pozor než pravák.

Ovládací panel je umístěn na pravé straně - blíže pravé ruce.



Dnes již historický walkman se ovládal pravou rukou právě takto.



V levé ruce však vypadal úplně jinak...



Kapesní rádio v ruce praváka - prohlubně pro prsty pravé ruky vedou umístění v dlani. V levé ruce se drží přístroj velmi nepohodlně.



Takto pravák pokládá přenosku gramofonu na desku.



I když to na první pohled tak nevypadá, levou rukou to prostě nejde - z této polohy není vidět na jehlu a ruka otočená hřbetem k přenosce nemá v této pozici patřičnou citlivost.



Aretačním tlačítkem elektrické vrtačky se zajistit dlouhodobý chod, aniž by se pořád musela držet spoušť.



Levák ho prostě ani nemůže stisknout - k tomu jsou pak potřeba dvě ruce. Co když ale pravou rukou potřebujete něco držet?



Zadní dveře automobilu lze při zavírání uchopit jen pravou rukou, protože na druhé straně madlo prostě není. Když madlo uchopíte levou, stojíte hned vedle auta, navíc přibouchnout zadní dveře je potřeba tahem křížem dveří.



Levák, který není plně ztotožněn s pohyby praváků může nadělat v sevřeném pochodovém tvaru stejně jako v kolektivních pracovních činnostech mnoho zmatků.



"Why is the yolk always on us?"

Lefty with a normal right-handed egg beater.



"I use up more napkins that way."

Waitress pouring coffee on the table where the cup should be but Lefty has moved it to the other side of his plate.

S čím se leváci potýkají v běžném životě? Formou karikatury se pravákům snaží naznačit dva leváci Lefthanders Reg Fahie a Joe MacDonald. Vtip potěší, ale pravdou je, že v anglosaském světě se někteří aktivisté snaží zapůsobit na veřejnost ublížeností.

Zde ovšem se vidí leváci s patřičnými nadhledem...



"I can't understand how people get so good at these."

Video Games are made for right-handers.



Na leváky a jejich rodiče čekají často různé nástrahy v podobě zavádějících „pomůcek pro leváky“. „Nástěnné hodiny pro leváky“ nabízejí i některé specializované obchody pro leváky. Jestli je taková nabídka myšlena vážně, nebo je to nadsázka a jedná se recesní dárek pro leváka, se dá většinou jen těžko rozlišit. Selským rozumem snadno přijdeme na to, že některé takové výrobky budou do levákova života a rodiny vnášet jenom zmatek.

Použitá literatura a informační zdroje:

8 - 44. vlastní fotografie

45. <http://onlinesvet.webgarden.cz/>

46 - 47. <http://www.anythinglefthanded.co.uk/newsletters/201102b.html#sthash.HuKfkhQz.dpbs>

48. http://www.leftslefthanded.com/Mirror_Image_Wall_Clock_p/901980.htm

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008



Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.



Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Komenského 3, Litoměřice



ivo.vodicka@seznam.cz
www.levactvi.cz